

İLKÖĞRETİM 1. KADEMEDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN, ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İHTİYACINI KARŞILAYABİLME DÜZEYLERİ (ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)

THE QUALIFICATION LEVEL OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS EMPLOYED IN PRIMARY SCHOOLS TO GIVEN THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORT LESSON EFFECTIVELY (EXAMPLE OF ERZURUM)

³Ahmet ŞİRİNKAN ⁴Seher ŞİRİNKAN ¹Erkan ÇALIŞKAN ¹Murat KALDIRIMCI

ÖZET

Araştırma “Erzurum iline Bağlı 18 ilçeden, 10 ilçe merkezinde “ilköğretim okullarının 1. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor ders programının amaçlarına uygun olarak, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerini uygulamalarındaki yeterlilik düzeyleri”ni belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Erzurum’a bağlı 10 ilçede 20 ilköğretim okulunda görev yapan 160 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1/3 ü farklı lisans eğitimi almış (Ziraat fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, güzel sanatlar fakültesi vb.) öğretmenlerden oluşmaktadır. Lisans eğitimini eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen sayısı % 50 civarındadır. Öğretmenlerin %15-20 si ise eğitim fakültesinin diğer bölümlerinde (Tarih öğretmenliği, fizik öğretmenliği, almanca öğretmenliği vb.) lisans eğitimi almışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 70 i bayan, % 30 ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Beden eğitimi ve spor derslerinin uygulanmasında öğretmenlerin sportif etkinlikleri kendilerinin de aktif olarak yapması gerekirken araştırmaya katılan öğretmenlerin % 83 ünün aktif olarak sportif etkinliklerde bulunmadığı belirlenmiştir. Beden eğitimi ve spor derslerinin etkin olarak uygulanabilmesi için gerekli olan materyallerin (salon, minder, top, jimnastik araçları vs.) okullarda sınırlı olması ve öğretmenlerin de ders materyallerini nasıl kullanabilecekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması derslerin aktif olarak yapılmasını engellediği belirtilmiştir. Öğretmenlerin % 65 i tesis ve materyal eksikliğinden bahsederken sadece % 23 ü tesis ve materyalin yeterli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin % 87 si beden eğitimi ve spor derslerinin amacına uygun yapılamadığı ve öğrencilerin hareket eğitimi ihtiyacını karşılamadığını belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen, beden eğitimi, spor.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to reveal the qualification level of primary school teachers employed in primary schools to give the physical education and sport lesson effectively. This study was carried out in 10 administrative districts of Erzurum.

160 primary school teachers employed in 20 primary schools in 10 administrative districts of Erzurum joined this study. One third of these participant teachers graduated from different faculties such as faculty of Agriculture, Faculty of Sciences, Faculty of Literature, Faculty of Fine Arts etc. Only fifty per cent of these participants graduated from primary Teacher Training Department of Education Faculty. 15-20 per cent of the participants graduated from other department of education Faculty. (history teacher training, physical teacher training, German Language education etc.)

70 per cent of the teachers were male and 30 per cent of the teachers were female. It was found out that 83 per cent of the teachers had not actively attended the sportive activities; however, they had to participate in this sportive activities. It was also discovered that physical education and sport lessons could not be given satisfactorily because there were limited numbers of sport equipments (gym, mat, ball, gymnastics equipment etc.) and lack of teacher’s knowledge on using these equipments.

While 65 per cent of the teachers talked about the inadequacy of gym and equipments, 23 per cent of them reported that gym and equipments were sufficient. Besides, 87 per cent of the teachers declared that physical education and sport lesson could not be maintained successfully in accordance with its purpose and did not meet the needs of students’ physical education.

Key words: Teacher, physical education, sport.

³ Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

⁴ Erzurum Evliya Çelebi İlköğretim Okulu

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor derslerinde amaç her çocuğun aynı seviyede yetiştirilmesi değil, her birinin kendi yeteneklerine göre gelişip büyümesinin sağlanmasıdır. Beden eğitimi derslerinde yaptırılacak hareketler şu veya bu metodun ilkelerine göre değil, çocukların beden ve ruh ihtiyaçlarına, ilgi ve yeteneklerine göre ayarlanmalıdır.²

Okulların 1. kademesindeki çocuklar büyüme ve gelişme için büyük bir hareket ihtiyacı içerisindedirler. Öğretim yıllarının ilk aylarında ve 1. sınıfta beden eğitimi derslerine, çocukların neşe ve hareketlerine engel olmamak için serbest bir şekilde başlanır.

Birinci kademe düzenli alıştırılmalarından ve temel hareketlerden çok, çocuklara asıl ihtiyacı olan hareket canlılığını vermek gerekir. Yaptırılacak düzenli hareketler, ancak düzeltici birkaç hareket şeklinde ders planında yer alabilir. Düzenli koşu ve yürüyüşler yerine bazı koşu oyunları yaptırılmalıdır. Sürekli dikkat isteyen hareketlere yer verilmemeli, özel tekniği olan hareketlerle vuruşlar halinde kas çalışmalarından (statik çalışma) kaçınılmalıdır.³

Beden Eğitimi Ve Sporun Genel Amacı
“Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekte görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yüceltmeyi düşünürken sadece gösteriş için herhangi bir yarışmada kazanmak azmiyle spor çizmezler. Esas olan bütün yaştaki Türkler için Beden Eğitimi sağlamaktır....

“ Kenal Atatürk “¹²

Atatürk’ün sözlerinde de bahsettiği gibi Beden eğitimi ve spor, sadece kazanmak ve çocuklar için değil, aynı zamanda her yaş gurubu için de planlanmalı ve uygulanmalıdır

Atatürk ilke ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanununun ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda öğrencilerin gelişim özellikleri de göz

önüne alınarak onların, kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi olmaları, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür ve değerlerini, demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır. Bu genel amaçlar şu şekilde oluşturulmuştur:

- Her Türk çocuğunun iyi insan, iyi vatandaş olması için gerekli olan temel bilgi, beceri ve davranışları kazandırabilme,
- Her Türk çocuğunu ilgi ve yeteneği doğrultusunda yetiştirerek, hayata veya daha üst düzeye hazırlamaktır.

Beden eğitimini bu genel amaçları doğrultusunda belirlenen İlköğretim ve Ortaöğretim beden eğitim ve spor dersi öğretim programları kitapçığında ele alınarak gösterilmiştir⁶

Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin İlköğretim Düzeyindeki Genel Amaçları

Okula başlayan çocuk sadece çevresini genişletmekle kalmaz, bulunduğu ortamda yerinin de değiştiğini görür. Çocuk aile içinde son derece serbest bir yaşama sahiptir. Dilediğini yapar ve çoğunlukla yaptırır. Okulda durum başkadır. Çocuk kendinden istenen şeyleri kısıtlı bir zaman çerçevesinde yapmak zorundadır. Çocuk okul ortamında fazla zorlanmamalı, oyun ve öğrenme, ya da başka bir deyimle oyunla öğrenme yöntemi uygulanmalıdır.¹¹

^{Oyun}, eğitsel potansiyele sahip içgüdüsel bir dürtüdür. Oyunun dinamik niteliği bireylerin daha uygun davranış biçimleri elde etmelerinde kullanılabilir.⁵

Temel eğitim veya ilköğretim Beden eğitimi ve spor dersi genel amaçları 1. kademe ve 2. kademe düzeyinde, İlköğretim okulları beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı içinde genel amaçlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Atatürk’ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.

- Bütün organ, kas ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme.
- Sinir, kas, eklem koordinasyonunu sağlayabilme.
- İyi duruş (postür) alışkanlığı edinebilme.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları edinebilme.
- Ritm ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme.
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrama, törenlere katılmaya istekli olabilme.
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararını kavrayarak serbest zamanlarını sportif etkinliklerle değerlendirmeye istekli olabilme.
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
- Kendine güven duyma. Yerinde ve çabuk karar verebilme.
- Dostça oynama ve yarışma kazannia. Takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.⁷

Çocuk doğası gereği, gücünü akranları arasında denemek ister, yarışmaktan zevk alır. Bunu gerçekleştirmede, ailenin onu desteklemesi beklenir. İkinci yakın çevresi olarak okullarda düzenlenen yarışmalarda, değişik spor dallarında

yetenekli çocuklara kendilerini deneme şansı verilmelidir.¹⁰

Demokratik bir toplumda eğitim nasıl bir hak ise, oyun da aynı derecede doğal ve içgüdüsel bir haktr. Bugün ülkemizde temel eğitim sorunlarımızdan en önemlisi, çocuğun ilköğretim okulunda oynama özgürlüğüne kavuşmasıdır. İlköğretim okulunda çocuğun bu temel hak ve özgürlüğünün sağlanması aile, toplum ve okulun temel görevidir. Öğretmenlerin temel sorumluluklarından biri, ilköğretim yaşamında çocuğun oyun ve boş zaman olanaklarına kavuşturulmasıdır.⁹

Oyun dünyası, çocuğun içinde uzun süre yaşayabileceği bir dünyadır. Bu dünya, onların çocukluktan çıkıp yetişkinliğe adım atmasını sağlar. Oyundaki davranışı diğer davranışlardan ayıran belirli özellikler vardır. Bu davranış özelliklerinin başında genelde bu işe gönüllü olmak gerekir.¹

Öğrenme, gelişim sürecinde bireyin davranış özellikleri kazanma oluşumu olduğuna göre, Beden eğitimi 4 yönlü gelişimi içine almıştır:

Organik gelişim, Sinir-kas gelişimi, Zihinsel gelişim, Duygusal gelişim'dir.

“Beden eğitimi çerçevesi içinde bütün uğraşlar daima belli davranışları, belli gelişimleri ve motorsal başarı yeteneğini Karakterize eden belirtiler vasıtasıyla bedensel – ruhsal yapıya ve uygun gelişim devrelerinin doğal ölçüleri içinde hareket gereksinmelerine uymalıdır.”

Beden eğitimi dersi çocuğun vücudunda biriken enerji ve stresi atırarak onun hırçın olmasını önler. Ayrıca kültür derslerinde başarı sağlayamayarak, diğer öğrenciler tarafından horlanan ve içine kapanana öğrencileri bu durumdan kurtarmanın tek yolu beden eğitimi dersinde yapılacak etkinliklerdir. Örneğin: Oyunda yapacağı estetik bir hareketle, ya da bu yarışta alacağı birincilik, onun arkadaşları tarafından alkışlanması, öğretmeni tarafından takdir edilmesi, ön sıralara çıkmasına ve içine

düştüğü bunalımdan kurtulmasına neden olacaktır.⁸

Beden eğitimi derslerinde, milli bayramlar, yerel kurtuluş günleri, Atatürk Haftası ve” belirli gün ve haftalar’dan seçilecek olan günlerde Atatürk’ün bu günlerin anlam ve önemini vurgulayan sözleriyle, spora ve sporcuya verdiği önemi belirten özdeyişlerine yer verilmelidir. Ayrıca çeşitli dramatizasyon etkinlikleri ve şarkılı oyunlar düzenlenmeli, sınıflar ya da okullar arası bayrak yarışı, Atatürk koşusu, Atatürk spor karşılaşmaları yaptırılmalıdır.¹⁰

0 - 12 YAŞ ÇOCUKLARININ HAREKET GELİŞİM ÖZELLİKLERİ BEBEKLİK (0-3 YAŞLAR)

Bebeklerin doğumdan sonraki hareketlerinin refleksif olduğu bilinmektedir. Beyin ve merkezi sinir sisteminin gelişmesiyle istemli hareketler gelişmektedir.

Normal bir bebek 4 haftalıkken, bir nesneyi görsel olarak takip edebilme, 16 haftalıkken, başı dengede tutabilme, 28 haftalıkken, yakalama ve nesnelere kullanabilme, 40 haftalıkken, gövdeyi kontrol edebilme sonucunda oturabilme ve emekleyebilme, 52 haftalıkken, bacaklar ve ayakların kontrolü sonucunda ayakta durabilme ve ortalıkta dolaşabilme yeteneği gösterir. Bebekler, bedenlerinin bölümlerini hareket ettirmeyi sağlayan bir genel yetenekle ve refleks adı verilen önemli bir kurulu, davranışsal tepkiler dizisiyle birlikte doğarlar.

Bebeklik döneminin motor hareketleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1-Kucağa alındığında başını yaklaşık 5 saniye dik tutabilir.
- 2-Eline yerleştirilen bir nesneyi tutabilir.
- 3-Kollarının altından tutulduğunda ağırlığını ayaklarına verebilir.
- 4-Kısa bir süre kendi başına desteksiz oturabilir.
- 5-Yüzükoyun iken sırtüstüne dönebilir.
- 6-El ve dizleri üzerine emekleyebilir
- 7-Eşyalara tutunarak ayağa kalkabilir.

8-Ellerinden tutunca yürüyebilir.

9-Topu karşısındakine havadan atabilir.⁴

İLK ÇOCUKLUK (3-6 YAŞLAR)

Hayatın ilk beş yılında çocuklar, büyük kaslarla ilgili hareketlerin kontrolünü kazanırlar.

Bedensel olarak oransız bir gelişim vardır. Hareketlerde gösterişe kaçma, yumuşaklık eksikliği, değişmelerde kötü koordinasyon ile günlük gerekli hareketlerin başarılması söz konusudur. Okul öncesi dönemi kapsayan ilk çocuklukta motor hareketler istemlidir. Hareketler çocuğun kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.

Bu dönem çocuklarında beden değişime uğrarken, koşma, zıplama, tırmanma ve fırlatma gibi hareket becerilerinde etkili bir eşgüdüm yaşarlar. Çabukluk, dayanıklılık, kuvvet ve süratle ilgili hareket formları belirli sporlara başlayan çocuklar için temel hareket formlarıdır.

İlk çocukluk döneminin motor hareketleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1- Ayaklarını farklı konumlarda kullanarak dengeli yürüyebilir.
- 2- Parmak ucunda birkaç metre yürüyebilir.
- 3- Çift ayakla atlayabilir.
- 4- Çift ayakla sıçrayabilir.
- 5- Top oyunları oynayabilir.
- 6- Belirli bir mesafeye atlayabilir.
- 7- Uygun şekilde takla atabilir.
- 8- Makasla kesebilir.
- 9- Tempolu yürüyebilir.
- 10- Denge tahtasında ileri geri yürüyebilir⁴

Çocukluk (6-9 Yaşlar)

Kasların egemenliğinin arttığı bu dönemde çocukların el becerisi yönünden daha da geliştiği görülür. Koordinasyon yeteneğinin artması nedeniyle estetik hareketlerde başarı vardır.

Denge veya atıp tutma gibi amaca yönelik basit hareketlerde kolaylık, koşma, atlama, atma, tutma, çarpma,

vurma gibi günlük yaşama yakın normal hareket serilerinde kontrol vardır.

Koordinasyon geliştirici çalışmalarda günlük motorsal hareketlerin mükemmelleştirilmesi, bacak ve kolların kontrol edilememesi nedeniyle pozisyon alma görevleri çoğunlukla yerine getirilemez. Okul çağı çocuğunun motor gelişimi, temel becerilerde devam eden gelişme ile kendini gösterir. Koşma becerisi 8 yaş civarında hızla olgun bir seviyeye ulaşırken bunu orta çocukluğa doğru yavaş bir ilerleme takip eder. Diğer temel becerilerin hızı değişkendir. Bu yaş gurubundaki çocukların çoğu, temel becerileri, organize sporlara katılmada gereken bağlantılı becerilere getirebilecek uygunlukta iyice öğrenmişlerdir.

Postüral ve denge becerileri 7 yaş civarında erişkin niteliklerine ulaşır ve ergenlik ortalarına dek azalan bir ilerleme gösterir.

Çocukluk döneminin motor hareketleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1- İleri geri taklalar atabilir.
- 2- Havada takla atabilir.
- 3- Ani duruş ve çömelmeler yapabilir.
- 4- Koşar, hoplar, sıçrar, atar, yakalayabilir.
- 5- Koşarak engel üzerimden geçebilir.
- 6- Ritmik koşular yapabilir.
- 7- Dururken ani hızlanabilir.
- 8- Kum havuzuna uzun atlama yapabilir.
- 9- Suda kulaç atabilir.
- 10- Suya dalış yapabilir.⁴

Son Çocukluk (9-12 Yaşlar)

Kollar ve bacaklar arasında dengeli bir uygunluk vardır. Vücudun ağırlık merkezinin alçak durumu dengeyi emniyet altına alır. Kol ve bacakların, günlük yaşantıdan uzak olan hareketlerden başlayarak yavaş yavaş kontrol edilmeleri mümkün olur. Son çocukluk döneminde hareket

becerilerinin yoğun şekilde kontrolü söz konusudur.

Temel ve bağlantılı spor becerileri bu dönemde gelişir. Bu yıllara, yeni beceriler kazanmaktan çok, daha önceden kazanılmış olanların iyileştirilmesi ve kararlılık dönemi

(stabilizasyon) olarak bakmak gerekir. Ergenlikle yeni vücut tanınmaya başlanır. Kararlılık hızla büyüyen organizmada sık sık denir.

Son çocukluk döneminde motor hareketleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1- Küçük kasların gelişimi hızlanmıştır.
- 2- Boyuna büyüme yavaş, enine büyüme daha hızlıdır.
- 3- Erkekler kızlara oranla daha biraz daha dayanıklı ve kuvvetlidir.
- 4- Kız ve erkek çocuklarının ayrı ayrı takım oyunlarına ilgileri fazladır.
- 5- Zamanın büyük kısmını arkadaşları ile dışarıda ve oynayarak geçirmek ister.
- 6- Yeterli dinlenme ve beslenmeleri gerekir.
- 7- Ritmik ve müzikli hareketler yapmada isteklidir.
- 8- Basketbol, voleybol, yüzme gibi spor dallarının tekniğe yönelik başlangıç çalışmalarını yapabilir.
- 9- Bileşik ve bağlantılı hareket serileri uygulayabilir.
- 10- Halk oyunları ve danslarını oynayabilir.⁴

MATERYAL VE METOD

Bu çalışma Erzurum iline bağlı 10 ilçe merkezlerindeki 20 ilköğretim okullarında görev yapan 160 sınıf öğretmene anket formu kullanılarak yapılmıştır. Araştırma evreni oluşturan 830 sınıf öğretmenin %19 unu oluşturmaktadır.

Sınıf öğretmenlerine Beden eğitimi ve spor derslerinin uygulanması ile ilgili sorular sorulmuştur. Denekler Erzurum'a bağlı 10 ilçe merkezindeki 20 ilköğretim okullarında görev yapan sınıf

öğretmenleri tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırmaya 48 erkek, 112 bayan sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS programı ile yüzde, frekans ve ki kare ile değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışma Erzurum'un ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

Yapılan çalışmada alınan sonuçlar hazırlanan anket sorularının ölçme gücüyle sınırlıdır. Bu çalışmada Survey (tarama) yöntemi kullanılmış olup belirlenen probleme ilişkin sınıf öğretmenlerinin düşüncelerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla 29 soruluk bir anket formu hazırlanarak bir ön uygulamadan sonra gerekli düzeltmeler ve değişiklikler yapılarak deneklere uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablolar analiz edildiğinde, tablo 1 de araştırmaya katılan öğretmenlerin farklı lisans eğitimi aldıkları görülmektedir. Bunların % 45 inin sınıf öğretmenliği, % 20 sinin yabancı diller öğretmenliği, % 8 sosyal bilgiler öğretmenliği, % 12 fen bilgisi öğretmenliği ve % 15 diğer lisans eğitimi almış (ziraat, veteriner, fen fakültesi vb.) öğretmenlerden oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 2 de, öğretmenlerin mesleki kıdemleri 0-3 yıllık öğretmenlerin % 25, 4-9 yıllık öğretmenlerin % 35, 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise % 45 i oluşturmaktadır. Bu durum kıdemli öğretmenlerin bilgileri dahilinde çocukların hareket eğitimine yer verdikleri ama bunun yeterli ve amaçlarına uygun yapılmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 3 te, beden eğitimi derslerini uygulayan öğretmenlerin % 5 i ders için gerekli doküman sahip olduklarını, % 15 i kısmen sahip olduklarını, % 80 ise herhangi bir ders dokümanına sahip

olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu da sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimleri sürecinde görmüş oldukları, beden eğitimi ve oyun öğretimi derslerinde yeterli bilgi ve materyalleri elde edemediklerini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4 te, sınıf öğretmenlerinin % 38 beden eğitimi ve spor derslerini uygularken hedefleri davranışa dönüştüremediklerini, % 39 dersin uygulanmasını zorlandıklarını, %23 ise ders için gerekli materyal, araç ve gereçleri temin edemediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5 te, Sınıf öğretmenleri % 58 öğretim programlarında beden eğitimi dersleri için ayrılan ders saatlerini yeterli, % 10 kısmen yeterli, %32 ise yetersiz bulmuştur. Bu sonuçlara.

Tablo 6 da, Öğretmenlerden, % 13 ü beden eğitimi ve spor derslerini uygulamalı olarak yapabilmeleri için gerekli olan tesis ve donanımın yeterli olduğunu, % 23 ünün kısmen yeterli olduğunu, % 64 ünün ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 7 de, Öğretmenlerin % 8 öğrencilerin uygulamalı dersler için gerekli malzemeleri (eşofman, ayakkabı, vs.) temin edebildiklerini, % 29 kısmen temin edebildiklerini, % 63 ise temin edemediklerini belirtmişlerdir. Bu durum ise Doğu Anadolu da yaşayan insanların ekonomik gelişmişliğinin alt seviyelerde olduğunu açıklamaktadır.

Tablo 8 de, Sınıf öğretmenlerinin % 17 aktif spor yaptıklarını, % 83 ise aktif olarak herhangi bir spor dalıyla uğraşmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin sportif etkinliklere karşı bu derece pasif olmaları okuldaki öğrencilerinde beden eğitimi ve spora ilgisizliğine neden olacaktır.

Tablo 9 da, öğretmenlerin % 29 u beden eğitimi ve spor derslerini öğretim programlarına uygun yaptıklarını, % 71 inin ise öğretim programına uygun yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu durum da sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 1. kademe beden eğitimi ve spor derslerinin amaçları ve içerikleri hakkında bilgi sahibi olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır

Tablo 10 da, öğretmenlerin % 13 beden eğitimi ve spor derslerini amacına uygun olarak yaptıklarını, % 87 si ise amacına uygun olarak yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumda sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor derslerinin genel ve özel amaçları hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 11 de, beden eğitimi ve spor dersleri sonucunda öğrencilerin % 15 i aktif spor yapmaya yönlendirilirken, % 85 inin ise herhangi bir spor dalına aktif olarak yönlendirilemediklerini belirtilmiştir.

Belirlenen değişkenler arasında istatistikî anlamda bir ilişkinin olup olmadığını görmek amacıyla yaptığımız analizlerin sonucu kısaca tablolaştırılarak aşağıda sunulmuştur:

Tablo 12'ye bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem ile dersin amaçları arasında s.d.= 3, p 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki görülmüş olup öğretmenlerin mesleki kıdemî dersin işleniş ve hedeflerine dönük daha tutarlı davranış sergilediklerini ortaya çıkarmaktadır.

Beden eğitimi ve spor dersleri için araç-gereç ve donanım durumunun dersin amaçlarının gerçekleştirilmesi ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları alan ile beden eğitimi ve spor derslerinin amaçlarını gerçekleştirme düzeyinde s.d.= 12, p 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki vermemiştir.

Bu durum beden eğitimi derslerinin amaçlarına uygun davranılmadığı, derslerin sadece serbest zaman etkinliği olarak algılanması sonucun olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem ile dersin amaçları arasında s.d.= 3, p 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki

görülmüş olup öğretmenlerin mesleki kıdemî dersin işleniş ve hedefine dönük daha tutarlı davranış sergilediklerinin bir göstergesidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretim 1. kademedeki beden eğitimi ve spor dersleriyle ilgili yapılan çalışmalardan, Kars İl merkezindeki ilköğretim okulları 1.kademede görev yapan öğretmenlere göre "Oyunla eğitimin çocuğun gelişimine ait görüşlerini incelenmesi" çalışmasında öğretmenlerin % 99'u gibi büyük bir oranı oyunla eğitimin çocuğun okul başarısını artırdığını, öğretmenlerin % 93'ü oyunun çocuğun 1. kademe temel ihtiyaçlarından birisi olduğunu belirtmişlerdir.¹⁷

Kocaeli Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu tarafından yapılan bir çalışmada, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 28.08.2006 tarih ve 249 sayılı kararı ile 04.12.1987 tarih ve 232 sayılı kararı ile kabul edilen öğretim programında "İlköğretimde Beden Eğitimi (1.-8. sınıflar) Dersi Öğretim Programı"na ait olan kısım 2006-2007 yılından itibaren 1.2.3.4.5. ve 6. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulanmaya konmasına karar verilmiştir.

Beden Eğitimi ve Spor Dersleri İlköğretim 1.2.3. sınıflarda 2 saat, 4.5.ve 6. sınıflarda 1 saat, 7. ve 8. sınıflarda 2 saat ve zorunludur. Gelecek yıl 7. ve bir sonraki yıl da 8. sınıflarda 1 saate düşürülecektir. Azaltılan ders saatleri yerine " Spor Etkinlikleri " adı altında 2 saatlik bir ders konulmuştur. Teoride ders saatlerinin artırılmış gibi görülmesine rağmen seçmeli dersin öğretmenler kurulu tarafından kabul edilip edilmemesi de bir dezavantaj oluşturmaktadır.¹⁹

Aynı çalışmada sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlarda ise,

öğretmenlerin % 95'i "beden eğitiminin amaçlarından bir tanesi de, genel eğitim amaçlarına hareket yoluyla katkıda bulunmaktır." İfadesine destek verirken, "İlköğretim 1. kademesinde beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler kadar önem verilmektedir." İfadesine öğretmenlerin % 40.4 nün katılması beden eğitimi ve spor dersini sınıf öğretmenlerince daha az önemsi görüldüğü bunun da sebebinin dersle ilgili yeterli birikimlerinin bulunmaması kanaatini uyandırmaktadır.¹⁹

Ayrıca, "Okul Spor Takımlarında Yer Alan İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Açısından İncelenmesi" (Sakarya İli Örneği) isimli çalışmada da öğrencilerin akademik başarı ortalaması açısından başarısız olmadıkları, okul takımlarında yer alan öğrencilerle diğer öğrencilerin akademik başarıları arasında fark olmadığı belirlenmiştir.²⁰

İlköğretim okullarının 1. kademesinde okuyan öğrencilerin, beden eğitimi ve spor ihtiyacının giderilebilmesi için aşağıdaki hususlar yeniden ele alınmalıdır:

1- İlköğretim 1. kademedeki (1.,2.,3.,4. ve 5.) sınıfların beden eğitimi ve spor derslerini beden eğitimi ve spor branş öğretmenleri vermelidir. Kocaeli bölgesinde ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin spora yönelmelerinde ailenin, beden eğitimi öğretmeni ve çevrenin etkileri araştırılmış ve özellikle gelişmiş ülkelerde spor branşlarının belirlenmesi ve çocukların spora yönelmeleri bilimsel verilere göre yapılırken bizim ülkemizde toplumsal tabakalaşma sonucunda çocuk, spor branşını seçmektedir. Oysaki ilkokullardan başlanılmak üzere spor eğitimi verilirse bu sorunun ortadan kalkacağı ve uluslar arası düzeyde başarılı öğrencilerin daha da artacağı görüşü savunulmuştur.¹³

2- İlköğretim okullarında beden eğitimi ve spor derslerinin

uygulanabilmesi, toplantı ve konferans yapılabilmesi, bayram törenleri ve anma günleri için toplantılar yapılabilmesi için uygun fiziki şartlarda salon tesis edilmelidir.

3- İlköğretim okullarındaki fakir öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersleri için gerekli olan

malzemeleri sponsorlar veya okul aile birliği tarafından temin edilmelidir.

4- İlköğretim okulları ile spor kulüplerinin işbirliğini sağlayarak, kulüp çalışmaları ile birlikte okul takımları ve spor kulübü alt yapısına sporcu temin yoluna gidilmelidir.

5- İlköğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yetersizliğini gidermek için sözleşmeli beden eğitim ve spor öğretmenleri veya emekli beden eğitimi ve spor öğretmenlerine görev verilmelidir. Niğde İlindeki mevcut beden eğitimi öğretmenlerinin sayısal yeterliliği ile ilgili yapılan araştırmada, Niğde İlinde bulunan ilköğretim , lise ve dengi okullarındaki öğrenci mevcudu, ders dışı etkinliklere katılan öğrenci sayısı ve beden eğitimi öğretmeni sayısı kıyaslandığında, beden eğitimi öğretmenlerini azlığı belirtilmiştir.¹⁴

6- İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerini hizmet içi kurslara alarak beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırılma yoluna gidilmelidir.

7- Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümlerinde okutulan beden eğitimi ve oyun derslerinin saatlerini arttırarak öğretmen adaylarının daha iyi yetişmelerine olanak sağlanmalıdır.

8- Sınıf öğretmenliğindeki beden eğitimi ve spor derslerinin beden eğitimi bölümlerinde görevli öğretim elamanları tarafından verilmesi üzerinde titizlikle durulmalıdır.

9- İlköğretimde görev yapan idareci, öğretmen ve müfettişlerin hizmet içi eğitim yoluyla beden eğitimi ve spor

hakkındaki düşünceleri olumlu yönde geliştirilmelidir. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsünde beden eğitimi öğretmenliğinin yönetim fonksiyonları ile ilgili yapılan bir çalışmada, görevdeki beden eğitimi öğretmenlerinin bile " Hizmet İçi Eğitimleri " ile yetiştirilmeleri önerilmektedir.¹⁵

Bu da beden eğitimi dersi okutan tüm öğretmenler için hizmet içi eğitimi ihtiyaç olduğunu işaret etmektedir.

10- Aileler, çocuklarının oyun ve hareket eğitimi ile çok yönlü (fiziksel, sosyal, zihinsel vs.) gelişeceği hususunda seminer ve toplantılarla eğitilerek bilinçlendirilmelidir.

11- İlköğretim beden eğitimi ve spor öğretim programları yeniden ele alınarak değerlendirilmelidir.

12- İlköğretim beden eğitimi ve spor ders programlarında, çocukların daha çok oyunla eğitilmelerine olanak sağlayacak programlara yer verilmelidir. Öğretim programlarıyla ilgili Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirmek için bir model araştırmasında, öğretim programlarının toplumun beden eğitimi ve spor açısından değişen ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde senek bir yapıda düzenlenmesi belirtilmiştir. Öğretim programlarının ezbercilikten ziyade araştırma ve inceleme ağırlıklı olması üzerinde durulmuştur.¹⁶

Yapılan çalışma 1999 yılında olmasına rağmen hala günümüzde bu hususlar tartışılmakta ama yeterli çözüm üretilememektedir.

13- Eğitim fakültelerinin ve beden eğitim ve spor yüksek okullarının beden eğitimi öğretmenliği bölümlerinde uygulanana okul deneyimi 1, okul deneyimi 2 ve okul uygulamalarına gönderilen öğrencilere ilköğretim 1. kademedede de görev verilmelidir.

KAYNAKLAR

- 1- Kale, R., Erşen, E. "Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş ", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
- 2- M.E.B. Yayınları., " Beden Eğitimi Öğretmen Kılavuzu İlköğretim 1. Kademe ", İstanbul, 1997.
- 3- Nebioğlu, D., "Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları&Planlaması ", Alp Yayınları, Bursa, 2004.
- 4- Anadolu Üniversitesi Yayınları, "Çocukta Hareket, Oyun Gelişimi ve Öğretimi " Eskişehir,2001.
- 5- Aracı, H., " Okullarda Beden Eğitimi ", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
- 6- Şirinkan, A., "Öğretmenlik Mesleğine Giriş ", Ders Notları, Erzurum, 2002.
- 7- Şirinkan, A., " Özel Öğretim Yöntemleri (I-II) ", Ders Notları, Erzurum, 2002.
- 8- Açak, M., " Beden Eğitim Öğretmeninin El Kitabı ", Morpa Yayınları, İstanbul, 2005.
- 9- Muratlı, S., "Çocuk ve Spor ", Bağırhan Yayınları, Ankara 1997.
- 10- MEB, İlköğretim Genel Müdürlüğü, "İlköğretim okulu beden eğitimi programı ", ME Basımevi, İstanbul, 2000.
- 11- Özdoğan, B., " Çocuk ve Oyun ", Anı Yayıncılık, Ankara, 2000.
- 12- Bilgin, S., " Temel Beden Eğitimi ve Spor Alıştırmaları ", Saray Medikal Yayıncılık, İzmir, 1996.
- 13- Aslan, M. Fahrettin, " Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin, Beden Eğitimi Öğretmeni ve Çevrenin Etkileri ", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli,2002.
- 14- Dağlı, H., " İlköğretim ve Liselerde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri ve İl Merkezinde Lise

- Öğrenimi Gören Öğrenciler Açısından Ders Dışı Egzersiz Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi “, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2001.
- 15- Yılmaz, S., “ Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Yönetim Fonksiyonları “, Doktora Tezi, İstanbul, 2003.
- 16- Özkan, H., “ Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model “, Doktora Tezi, İzmir, 1999.
- 17- Demirci. E., Demirci, N., Toptaş Demirci, P., “ İlköğretim 1. Kademe Sınıf Öğretmenlerine Göre Oyunla Eğitimin Çocuğun Gelişimine Ait Görüşlerinin İncelenmesi “, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla, 2006.
- 18- Ocak, Y., Toptaş, Y. , “ Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar”, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla, 2006
- 19- Serbeş, Ş., Topkaya, İ., Ersoy, Y.E., “ Okul Spor Takımlarında Yer Alan İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Açısından İncelenmesi”, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla, 2006

TABLOLAR

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin farklı lisans eğitim alanları

Sınıf Öğretmenliği	Yabancı Diller Öğretmenliği	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Başka Alanlar
% 20	% 45	% 8	% 12	% 15

Tablo 2: öğretmenlerin mesleki kıdemleri

0 – 3 yıllık sınıf öğretmeni	4 – 9 yıllık sınıf Öğretmeni	10 yıllık ve üzeri Sınıf Öğretmeni
% 25	% 35	% 40

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğretmenlerin ders dokümanları

Ders İçin Gerekli Dokümana Sahibim	Ders İçin Gerekli Dokümana Kısmen Sahibim	Ders İçin Gerekli Dokümana Sahip Değilim
% 5	% 15	% 80

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar

Hedeflerin Davranışa Çevrilmesindeki Zorluklar	Beden Eğitim ve Spor Dersinin Uygulamasındaki Zorluklar	Ders için Gerekli Materyal Teminindeki Zorluklar
% 38	% 39	% 23

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğretmenlerin ders saati yeterliliği ile ilgili düşünceleri

Ders Saatleri Yeterli	Ders Saatleri Kısmen Yeterli	Ders Saatleri Yetersiz
% 58	% 10	% 32

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğretmenlerin malzeme gereksinimleri

Ders için Tesis ve Malzeme Yeterli	Ders için Tesis ve Malzeme Kısmen Yeterli	Ders için Tesis ve Malzeme Yetersiz
% 13	% 23	% 64

Tablo 7: Öğretmenlere göre; öğrencilerin malzeme gereksinimleri

Öğrenciler Ders için Gerekli Malzemeleri Sağlayabiliyor	Öğrenciler Ders için Gerekli Malzemeleri Kısmen Sağlayabiliyor	Öğrenciler Ders için Gerekli Malzemeleri Sağlayamıyor.
% 8	%29	%63

Tablo 8: Öğretmenlerin spor etkinliklerine katılımı

Aktif Olarak Spor Yapıyorum	Aktif Olarak Spor Yapmıyorum
%17	% 83

Tablo 9: Beden Eğitimi ve spor derslerinin öğretim programına uygunluğu

Dersler Öğretim Programlarına Uygun Yapılıyor	Dersler Öğretim Programlarına Uygun Yapılmıyor
% 29	% 71

Tablo 10: Beden Eğitimi ve spor derslerinin amaçlarına uygunluğu

Beden Eğitimi ve Spor Dersleri Amaçlarına Uygun Yapılıyor	Beden Eğitimi ve Spor Dersleri Amaçlarına Uygun Yapılmıyor
% 13	% 87

Tablo 11: Beden Eğitimi ve spor derslerine katılan öğrencilerin yönlendirilmesi

Öğrenciler Aktif Spor Yapmaya Yönlendiriliyor.	Öğrenciler Aktif Spor Yapmaya Yönlendirilemiyor.
% 15	% 85

Tablo 12. Değişkenlerin İlişkiler Analizi

	X ² H	X ² T	Sd.	P< >0.05
Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem ile beden eğitimi ve spor dersinin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyi	6.89	7.81	3	P-0.05
Araç- gereç ve donanım düzeyi ile beden eğitimi ve spor derslerinin gerçekleşme düzeyi	11.85	7.81	3	P-0.05
Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları alan ile beden eğitimi ve spor derslerinin amaçlarını gerçekleştirme düzeyi	21.51	21.0	12	P-0.05
Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem ile öğrencilerin oyun ihtiyacını karşılayabilme düzeyi	27.64	16.92	9	P-0.05